

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Franciškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrť leta K 1050, za mesec K 350. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Insertati: Enostopna petil vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine prost.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Jasnosti!

»Slov. Narod« je začel intervjuvati srbske politike in častnike in ker je teh veliko, še ni upanja, da bodo »Narodovi« uvodniki kmalu prenehali. Vsi ti uvodniki ponavljajo dan na dan eno in isto: da so Srbom Karadžordževići ljubši, kakor Slovenci in Hrvati.

»Slov. Narod« si dela nepotrebno delo; kajti začasno je vprašanje regentstva po njegovi želji rešeno. Pomisleke pa imamo proti načinu, kako opravlja to delo. Ne bodo mu zato hvaležni ne srbski politiki in oficirji, na katere se sklicuje, še manj pa naša slovenska javnost.

Obe stranki na Slovenskem, socialistična in klerikalna, ki zastopata republikanska načela, sta ustavili vsako polemiko glede republike in monarhije, ker je to vprašanje začasno s sklepom Narodnega vjeća v Zagrebu rešeno. Zakaj so klerikalci to polemiko ustavili, ne vemo; mislimo pa, da iz istih razlogov, kakor socialisti: ker se nam zdi v škodo naroda, da bi javnost še naprej brez potrebe razburjali in needinost sejali.

Vse slovenske stranke so se izjavile za takojšnje ujedinjenje vseh Jugoslovanov, vse slovenske stranke so se pokorile sklepu Narodnega vjeća glede regentstva Aleksandra — kaj hoče »Narod« še?

Ali išče za svojo stranko iz tega vprašanja strankarskih dobičkov? Mislimo, da dela uredništvo »Naroda« to politiko kar na svojo roko, kajti ne moremo si misliti, da bi izvrševalni odbor JDS hotel prevzeti odgovornost za to pisarjenje v tako kritičnih časih.

Sicer pa naj piše »Narod« kar hoče; mi nismo ne poklicani in ne voljni podučevati ga. Kar pa hočemo, to hočemo kar na kratko povedati:

Mi hočemo in zahtevamo v nekaterih vprašanjih od Narodnega vjeća jasnosti!

Vprašamo: Kaj je znano Narodnemu vjeću, oziroma njega predsedniku dr. Korošču o vsebini krfskega pakta, kaj o vsebini londonske pogodbe?

Tajna diplomacija, proti kateri se borijo demokrati celega sveta, je sklenila krfski in londonski dogovor — v teh dogovorih je govor tudi o nas, bivših avstrijskih Jugoslovanih. Zato hočemo vedeti, kakšno vsebino imajo ti dogovori!

Mislimo, da Narodno vjeće ali pa vsaj dr. Korošec (ali dr. Trumbić) vsebino teh pogodb poznata; njihova dolžnost je, da nam njih vsebino povesta!

Ako pa sami ničesar ne vedo, vé o teh stvarih srbska vlada — in Narodno vjeće naj tam povpraša!

Vsa naša politika tava v temi, ker teh pogodb ne poznamo: Ne vemo, kaj določa krfski pakt glede dela jugoslovanskega naroda, ki je bival v Avstriji, ne vemo, kaj določa ta pakt glede vladavine naše države, ne vemo, kaj določa londonska pogodba glede italijanskih aspiracij na naše ozemlje!

Na ta vprašanja hočemo jasnosti! Ne rabimo nikakih diplomatskih in političnih tajnosti, najmanj tedaj, kadar gre za našo kožo! In slednjič smo — kljub dr. Miljotinu Zarniku in »Narodovemu« uvodnikarju — Slovenci vendarle ljudje, ki smo, sicer prisiljeni, se bojevali proti našim bratom iz Srbije, ki pa imamo vendar pravico izraziti svoje zahteve in želje glede naše skupne jugoslovanske bodočnosti! n. n.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 30. novembra.

Poročal sem vam že v zadnjem pismu, kakšne prilike in razmere pretresajo našo prestolico, zdi pa se in vse kaže na to, da se je naše publicistično preklanje nekoliko omililo; gospodje so se pač malo preveč zaleteli in sedaj potrebujejo oddiha in iščejo sape. Nastopilo je mirzično, napeto pričakovanje. Vse gleda doli v Beograd, kamor so odšli odposlaniki NV, da se s srbsko vlado pogajajo o perečih vprašanjih edinstvene in ustayne Jugoslavije. Toda plamen, ki je objemal zadnje tedne politične duhove, izbruhne zopet na dan, kajti politične smeri so se pri nas tako zdiferencirale, da bo težko najti pot kompromisa ali edinstva v političnih gljavah.

Socialno demokratična stranka, ki edina ni izgubila glave v tem boju za obliko ustave, gre po potih svojega programa pogumno dalje, popolnoma umeva duh časa in smatra za potrebno, da se zgodi, kar se zgoditi mora. Edinstvo naroda je pogoj za gospodarski in politični blagor jugoslovanske države, razredni boj in zahteva po socialni republiki ostane slejkoprej rdeča nit, ki prepleta politično in socialno mišljenje socialno demokratične stranke, toda naša stranka dobro ve, kaj zahteva čas in kako zrel je naš narod, zato ne bo v svoji politiki delala skokov.

Gubčevo stran. Toda v tem dobe plemenitaši nove pomoči. Že spehani uporniki so ne morejo več uspešno ustavljati novi sili, v kmečkih vrstah se počasi začenja zmešnjava. Grozno so bili tepeni: 4000 do 5000 kmetov je obležalo na bojišču. Gubca in Pasanca so zmagovalci ušli.

Zadnje upanje je bilo uničeno.

Ilija Gregoriča so ujeli na Avstrijskem in ga na Dunaju obsodili v smrt. Na smrt je bilo obsojenih tudi mnogo drugih ujetih kmetov; obešali so jih na drevesa poleg kmečkih hiš. Zmagovalci so ropali po vaseh, zažigali hiše in cela selišča. Konečno so naložili ljudstvu še »punitarski davek«.

Nečloveško so trpinčili Matijo Gubca.

Ko so ga vjeli v nesrečni bitki pri stubiškich toplicah, so ga odpeljali v Zagreb. Sodniških obravnav ni bilo, tudi zagovornika mu brzkone niso dali. Usmrtiti so ga hoteli podobno, kakor je erdeljski vojvoda Janez Zapoljski naredil z Jurijem Dočem, ki je bil leta 1514. vodja kmečkega upora na Ogrskem. V Temešvaru so nad njim izvršili grozovito, nečloveško kazen. Zapoljski ukaže skovati železen prestol, krono in žezlo, 15 dni morajo drugi vjeti podpoveljniki trpeti lakoto, šestnajsti dan posade Doča v pričo izstradanih tovarišev na razbeljeni prestol, na glavo mu denejo žarečo krono, v roko pa ognjeno žezlo. Potem zapove Zapoljski tovarišem Dočevim, ki jih je bila sama kost in koža, jesti napol pečeno meso nesrečnega Doča. Trije se ustavijo in rabljli cigani jih takoj razsekajo, šest jih izpolni zapoved. Grozne muke je trpel mož na razbeljenem prestolu, no-

Socialno demokratična stranka v Zagrebu je zadnje dni reformirala smer lista in združila delavstvo v enotno močno falango. Spoznala je, da morajo vse divergentne struje enotno nastopati napram važnemu časovnemu položaju; v ta namen je ustanovila Delavski svet, ki vsebuje vse organizacijske sile delavskega razreda. Iz njegove srede je izbrala poseben akcijski odbor, ki ima v rokah vse politične vodstvene akcije socialno demokratične stranke in nadzoruje tudi urejevanje strankinega glasila »Slobode«. Na podlagi novega sporazuma je dobil list novega urednika in novo ime. Na zadnji seji Delavskega sveta so zastopniki izrazili željo po socialističnem dnevniku. »Sloboda« izhaja že sedaj po dvakrat na teden. V socialno demokratično stranko prihajajo vedno nove moči, nove misli in tudi veliko število inteligentov. »V bodoči Jugoslaviji mora biti socialistična stranka najjača narodna stranka« — ta želja se uresničuje, to lahko pribijem, čeprav le polagama. Dne 16. t. m. se je vršila seja Delavskega sveta, na kateri je bil izvoljen Akcijski odbor. Vanj so bili izvoljeni sodrugi: V. Bukšeg, S. Kostur, V. Haramina in V. Korač. Strankini Akcijski program sestojia iz treh delov: iz splošnega političnega, socialnopolitičnega in gospodarsko-zadružnega dela. Organizacijo teh področij so prevzeli sodrugi V. Korač, V. Bukšeg in Svet. Delič. D. S. je sklenil, da se skliče za Božič deželna konferenca soc. dem. stranke za Hrvatsko in Slavonijo. Na seji so stali predlog, da se predlože NV nominalne zahteve najsiromašnejših mas naroda. Pritisniti je treba na trgovce, da bodo prišli na dan s svojim blagom in nizkimi cenami; ljudstvo je treba preskrbeti s hrano, obutvijo, obleko itd. NV naj odredi rekvizicijo vseh stvari, da bo mogoče preskrbeti ljudi z blagom; toda pri rekvizicijah morajo sodelovati tudi naši ljudje.

Dne 23. t. m. se je vršila druga seja D. S. Bavifa se je prevsem z aprovizacijskimi vprašanji. Deputacija, ki je bila tozadevno pri NV, je sporočila, da je NV sprejelo vse zahteve, ki jih je stavila. Ali jih bo tudi udeležila, je druga stvar. NV je apeliralo na delavce, naj po svoji moči skrbje za svojo prehrano, ker samo nima potrebne autoritete, in tudi z militarizacijo ne more odpraviti vseh težkoč, v katerih se danes nalajja ves gospodarski položaj. Z drvni je za sedaj mesto kolikor toliko preskrbljeno, le prevažanje dela še nekatere težkoče. Glede obutve in obleke bo NV poskrbelo, da se uvedejo maksimalne cene. Trgovci imajo v svoji posesti ogromne množine zaplenjenega in rekviriranega blaga, dočim je v Zagrebu do 30.000 ljudi, ki so potrebni pomoči. Sodrug dr. Topalović, vodja srbske soc. dem. stranke, je poročal o političnem položaju, opozarjal je na nameravano buržoazijsko protirevolucijo in končal: »Ako vlada

slednjič ga smrt reši iz rok nečloveških njegovih sovražnikov.

Tako je končal l. 1514. Jurij Doči. In na podoben način so 69 let pozneje, namreč l. 1573. v Zagrebu umorili Matijo Gubca hrvaški sodniki. Zgodovina nam sicer ne pripoveduje, da je moral kdo Gubčevo meso jesti, ohranila pa nam je strašno smrt njegovo v temi kratkimi besedami: posadili so Gubca na žareč železen prestol in mu razbeljeno z dolgimi žebli obito krono vtaknili v glavo. V grozovitih, neizrekljivih bolečinah je izdihnil svojo dušo vodja kmečke vstaje, ki so ga hoteli izklicati za kralja. Še se vidijo v Zagrebu na trgu sv. Marka štirje ploščnati kamni z luknjami v sredi, na katerih je stal železni prestol nesrečnega kmečkega kralja.

Upor je bil sedaj pri kraju, kmetje ukročeni. Kako pa so se obnašali zmagovalci? Postopali so prav živinško proti ubogim podložnikom. Trezni in pravični Oton Radmansdorfer piše: »Lahko bi se bil ustavil upor kmetov, ko bi bili baš od kraja poslali do njih posredovalce in se pogajali z njimi. Gotovo bi bili kmetje razodeli svoje pritožbe in nadloge in stvar bi se bila drugače izšla in deželam bi se bilo prihranilo veliko stroškov. Toda zgodilo se je. — Ne da se vse pisati. Če pa človek prav premišlja to reč, mora ubogi kmet trpeti za vse, kakor sedaj plemenitaši ne prizanašajo ne ženski, ne detetu, po vrsti palijo hiše, poslopa in sela ter strašno razgrajajo, česar ne bi niti naš zapriseženi sovražnik Turčin storil«.

(Dalje.)

LISTEK.

Nekaj iz domače zgodovine.

(Dalje.)

Tretja četa, močna kakih 5000 mož, je bila razpostavljena okoli Istrberskega, Okiča, Turapolja, Krapine, Zagorja, Lipoglava in Varaždina. Poslali so davi poslance do Turnovih uskokov, da jih pridobe za svoje naklepe, a uskoki ostanejo zvesti Turnu, saj niso poznali kmečkih teženj in nadlog, ker so imeli posebne pravice in vojaško upravo. Turn zbere do 1000 uskokov in gre nad upornike. Ti se umaknejo čez Savo, ko zvedo za njegov prihod. Sedaj pritisnejo Gašper Alapič, Zrinjski, Matija Klevič in čete prejšnjega bana Erdedija. Splošna morija se prične. Na Turapolju so užugali 2000, ob Sotli 500 upornikov. Tudi nekaj poveljnikov so ujeli in jih poslali v Zagreb k škofu banu. Bizeljski oskrbnik poroča, da je bilo pri Metliki ugonobljenih 6000 kmetov, pri Bizelju 50, ujetih pa 40. Tudi v Krapini se upornikom ni godilo bolje.

Najhujši boj je bil pri stubiškich toplicah. Tu je zapovedoval 10.000 kmetom glasoviti Matija Gubec z Andrejem Pasancem. Tu se je odločil zadnji boj tako srditega upora. Bilo je 14. februarja, ko zagrabilo hrvaški plemenitaši Gubca in njegovo vojsko. Gubec in Pasanec sta z vsvo zgovornostjo navduševala svoje ljudi. Junaško so se borili kmetje, celo napadali so. Dolge štiri ure že traja boj, mož proti možu. Zmaga se še ni odločila. V vrstah kmetov raste pogum, zmaga se že skoraj nagiblje na

meščanske stranke ne bo sposobna za vladanje, bo izgubila oblast. Brez ozira na njeno vladanje moramo voditi lastno politiko. Najvažneje je za nas, da zbiramo mase v svojih vrstah. Imejmo svoje sile vedno mobilizirane in tako bo mogoče ujediniti vse naše sile za mednarodno borbo. Hočemo Jugoslavijo, ali nočemo, da bi se pretvoril srbsko-bulgarski spor v jugoslovansko-madžarski, jugoslovansko-nemški v jugoslovansko-italijanski spor, marveč hočemo realne etnografske meje. Nočemo vzdrževati velike vojske... Kadar bo Internacionala vpostavljena, hočemo jugoslovanski socialisti častno nositi socialistično ime, kakor smo ga nosili v minulosti.

V hrvatskih reakcionarnih krogih se oglašajo glasovi za nekakšno »čisto« Hrvatsko v Jugoslaviji. Nasprotno pa so izjavili primorski, dalmatinski in istrski Hrvati, da Zagrebu sploh več ne verujejo, ker se jim gnusi njegova klikarska in malodržavna politika. Na Hrvatskem je še vedno nekaj elementov, ki se nikakor ne morejo otresti starih »patriotičnih« nazorov. Prepričani pa smo vsi, da so jim ure štete in da je velik del našega naroda za izključno narodno edinstvo. »Čisti« Hrvatarji pa naj raje očistijo svoje nečiste duše, da jih narod ne vrže iz svoje srede kot gnusne pustolovce.

Politični pregled.

— **Kralj Nikita odstavljen.** Velika narodna skupščina, ki se je dne 27. novembra sestala pod predsedstvom Save Cervića in tajništvom Vukatića, je soglasno odstavila kralja Nikito in vso kraljevsko dinastijo Petrović-Njegoš ter proklamirala popolno ujedinenje Črne gore s kraljevino Srbijo pod kraljem Petrom.

— **Nikola Pašić spet imenovan za srbskega ministrskega predsednika.** Iz Belgrada poročajo, da je Nikola Pašić zopet imenovan za srbskega ministrskega predsednika in mu je poverjena naloga, sestaviti nov ministrski kabinet. Pašić bo sestavil novi kabinet iz vseh srbskih strank. Prva naloga novega kabineta bo, da izvede dogovore z delegacijo SHS. Dogovori se bodo vršili v mestni hiši v Belgradu. Predposvetovanja so se pričela v petek.

— **Gnusna politika.** Hujskanje in netenje sovraštva, ki ga je prej pospeševala vojno-hujškaška tolpa, nadaljujejo sedaj ljudje, ki hočejo v kalnem ribariti. Namesto da bi se prijateljsko sporazumeli s sosednimi narodi, se trkajo na svoje prsi in kriče kakor zmaji, ki bi rad požrl ves svet. Koliko neresničnih, debelo zlaganih vesti kroži po časopisju zlasti o Italijanih in Nemcih! Za glavo se prijemlje in se čudi krivicam, kdor čita te vesti. In vendar so to laži. Laži, da! Niti to ni res, da bi bili Italijani napravili nabore v Idriji; ni res, da tiranijo in delajo krivice nad Slovenci. Seveda, kdor se jim zdi sumljiv, tega primejo za ušesa, toda s tem ne delajo nič drugega, kar smo mi delali že prej. Opominjamo zadržitega, da čitajo take vesti vsi bralci s previdnostjo in se ne dajo razburjati po njih. Naš namen ne more biti netitev sporov, marveč zbliznanje in ureditev zamotanih razmer. To bi bila prava politika, ne pa politika neutemeljenega hujskanja naroda proti narodu.

— **Zagrebski vsučiliški rektor proti Italijanom.** Iz Zagreba poročajo dne 30. novembra zvečer: Rektor zagrebskega vsučilišča je poslal protest Wilsonu zaradi okupacije našega ozemlja po Italijanih ter izrazil mnenje, da so to napravili proti dogovoru z ententnimi krogi.

— **Izplačila za vojne dajatve ustavljena.** Z Dunaja poročajo (Lj. k. u.), da je likvidajoče vojno ministrstvo vsled pomanjkanja skupnih plačilnih pomočkov ustavilo vsa izplačila za vojne dajatve, vstevši dogovorjenih odškodnin in nakaznic izplačljivih pri vojaških blagajnah, odkler se zadeva ne reši na podlagi dogovorov med posameznimi narodnimi vladami.

— **Italija — »redentae«.** Statist G. B. Salvioni, profesor na bolonjskem vsučilišču, ki zbira vse podatke glede prebivalstva obmejnih ozemelj, zapletenih v veliko vojno, je izdal knjigo z naslovom »I numeri della pace« (Številke miru). Glasom podatkov te knjige bi znašalo število prebivalstva, ki bi po članku 5. londonskega pakta od 19. aprila 1915 bilo odtrgano od Avstrije in moralo biti združeno z Italijo, 1.833.950 duš, prebivajočih na ozemlju, ki bi bilo približno tako veliko kakor Pijemont, in po številu prebivalstva enako onemu Alzacije-Lorene (1.874.014). Novi italijanski državljani se delijo po narodnosti glasom avstrijskega ljudskega štetja (ki ga imenuje knjiga umetnostno in nedosežno, kar se tiče jezikovnega pretvarjanja demografskih podatkov) nastopno:

	Italijani	Neitalijani	Skupaj
	(Nemci in Jugosl.)		
Ob zgornji Adiži (Alto Adige)	16.510	225.993	242.503
Trentin	379.661	13.450	393.111
Belška dolina	—	6.000	6.000
Julij. Benečija (Goriška, Trst, Istra in del Kranjske)	456.410	437.387	893.737
Dalmacija	18.028	280.501	298.599
Skupaj	870.609	963.331	1.833.950

(Če upoštevamo te podatke le glede Julijske Benečije in Dalmacije, izhaja, da bi proti 475.000 Italijanom pri-

šlo pod italijansko nadvlado, okroglo 718.000 Jugoslovancev). Te številke, nadaljuje poročilo, morejo na prvi pogled narediti globok vtis, vendar jim ni pripisovati nobene važnosti spričo zahtevam Italije in novim mednarodnim odnosajem. Radi teh 963.331 tujcev (neitalijanov), ki so se vrinili na naša tla v zadnjih 60 letih s pomočjo avstrijskega nasilstva, se Italija ne odreče možnosti, spopolniti svojo politično enotnost z zemljepisno enotnostjo in s svobodo svojega morja. Salvioni prihaja do sklepa: Spričo 37.000.000 Italijanov, ki hočejo zaključiti svojo žalostno zgodovino barbarskih invazij, se morajo neitalijanske manjšine vdati v to, da ostanejo gostje na italijanskem ozemlju, sicer: »Contra hostem aeterna auctoritas esto!« Vendar »Auctoritas«, meni pisatelj, ne bo imela prilike uveljavljati se, zakaj sila asimilacije, vpliv gospodarskih vezij in skupnost dovrši delo v par letih.

— **Glasovi o mirovni pogodbi. Angleži za nepopustljiv mir.** Pomorski tajnik Daniels je izjavil v nekem govoru nastopno: Bodoča mirovna pogodba se bodo morala vršiti z nekako primesjo usmiljenja s slabimi in ne s strastjo razdraženosti. Zavezniki in Združene države so zmagali. Filozofija vseh narodov je sedaj, da mora imeti vsakdo, bodisi visok ali nizek, bogataš ali siromak, prosto pot do razvoja. Z Nemčijo bo treba stopati na mirovni konferenci trdo. Njen zločin zasluži tako kazni, da bo bodočnost zajamčena. — Angleški glasovi: V govoru, ki ga je imel v petek Lloyd George, je izjavil, da mora biti mir, ki bo sklenjen, pravičen in nepopustljiv. Glede odškodnin je omenil, da je načelo, da mora, kdor izgubi, tudi plačati, in po tem načelu bomo uravnali svoj nastop napram Nemčiji, ki bo morala plačati stroške sedanjih vojne do mej svojih zmožnosti. Lloyd George se je nato dotaknil vprašanja, ali ni nikdo kazniv za zločin vojne, in dostavil: Ne nameravam voditi politike maščevanja, vendar pa moramo ravnati tako, da bodo v bodoče ljudje, ki bi hoteli ravnati po vzgledu vladarjev, ki so ves svet pognali v to vojno, vedeli, kakšna usoda jih čaka. Mislim, da je upravičeno, ako pozovemo na odgovornost tudi one ljudi, ki so z našimi ujetniki nečloveško ravnali. Anglija bo stopla v tem oziru s čisto vestjo pred sodišče. O krivdi povzročiteljev vojne je rekel Lloyd George: Mnenja smo, da mora biti preiskava pravična, brez popustljivosti in da mora dovesti do končnega obračuna. Kar so tiče ropaskega počenja podpornikov, morajo morski roparji prejeti zasluženo kazni. Kdorkoli uničuje zemljo drugega, mora biti pozvan na odgovor. V onem delu svojega govora, ki se nanaša na odškodnine, je Lloyd George izjavil: Vsi zavezniki se bavijo s tem vprašanjem. Da se preišče plačilno zmožnost Nemčije, smo imenovali številno komisijo, kjer je zastopana vsaka vrsta mišljenja. Vprašanje o odgovornosti Nemčije glede vpada v Belgijo, je bilo izročeno našim najboljšim pravnikom v pretres. Ti so dognali, da je cesar zakrivil kriminalen zločin in da se bo moral rad tega zagovarjati. Nedvomno je bilo zagrašeno dvoje zločinov proti mednarodnemu pravu. Prvi zločin, naperjen proti človeštvu, ki je bil, to veliko vojno sploh nameravati, in drugi je bilo kršenje mednarodnega prava. Delovati moramo na to, da se nauki te strašne vojne ne pozabijo. Skrbeti moramo za to, da naše sedanje pravično, neustrašeno in brezobzirno ravnanje onemogoči za vselej, da bi se slični zločini v svetovni zgodovini mogli ponavljati. Kolonialni minister King je v svojem govoru, ki ga je imel v Bristolu, rekel tole: Kot član odbora, ki ga je imenoval ministrski predsednik zato, da presoja kazni, ki naj bi se naložila Nemčiji, moram izjaviti, da se od Anglije in zaveznikov ni treba bati prevelike, neumestne prizanesljivosti. Kakor poroča »Algemeen Handelsblad« poroča »Manchester Guardian«, da so dobili voditelji židovskega gibanja zatrdilo, da jim bo, kadar se bo vprašanje obodočnosti Palestine na mirovni konferenci obravnavalo, dana možnost, da zahtevajo to deželo zase.

— **Rimsko vprašanje na mirovni konferenci.** Kakor poroča brezlični brzojav iz Rima, se izjavlja v vaticanskih krogih, da sta Gibbons in kardinal Mercier zaprosila predsednika Wilsona, da bi deloval na to, naj se pozove papeža, da pošlje svojega zastopnika na mirovno konferenco, ki bo rešila rimsko vprašanje.

— **Mednarodni ženski komitej za Wilsonov mirovni program.** »Stockholms Dagblad« se je obrnila švedska sekcija mednarodnega ženskega komiteja za trajen mir na druge sekcije komiteja in jih je pozvala, da podpisajo mirovni program Wilsonov. Danska, norveška in angleška sekcija so že odobrile ta sklep. Razven tega se je že več švedskih ženskih društev priključilo temu sklepu.

— **Čehi prodirajo na Ogrskem.** Lj. k. u. poroča z dne 29. m. m. po poročilih korespondenčnega urada, da so češke čete v Vaški dolini zopet dobile ojačenje ter nadaljujejo svoje prodiranje proti jugu. Zasedle so Pustin in so južno tega mesta dospete do Velikega Kostolanija (Nagy Kostolany).

— **Poljska protestira pri Nemčiji zaradi suverenosti.** Iz Varšave poročajo dne 29. m. m. (Lj. k. u.), da je poljska vlada izročila 27. novembra vladni nemške republike noto, v kateri je naglašala izgredo nemških vojakov v vzhodnih obmejnih ozemljih in protestirala proti

kršenju suverenosti poljske države. Istočasno se opozarja na to, da ogrožava postopanje nemških čet varnost vzhodnih meja. Radi tega zahteva poljska vlada takojšnjega evakuiranja od nemških čet zasedenega ozemlja in hoče z ozirom na resnost položaja takojšnji odgovor.

— **Berlinski izvrševalni svet Delavskega in vojaškega sveta** se je včeraj popoldne sestel. Sprejel se je predlog, naj se sestavi komisija za ureditev meze frontnim vojakom. Sklenilo se je, da se za vse vojaštvo odpravijo razlike glede vožnje po železnicah. Neki član izvrševalnega sveta je izjavil, da ima dokazila za to, da so že leta 1916. znani porenski veleindustrijačji v družbi visokih katoliških duhovnikov v Bernu z odposlanci entente razpravljali o združitvi Porenja, Alzacije-Lorene in celo južne Nemčije pod francoskim protektoratom. V diskusiji o tem predmetu se je naglašalo, da so to taisti meščanski krogi, ki so leta in leta vodili borbo za nemško aneksijsko politiko. — Od ruskega izvrševalnega odbora Delavskih in vojaških svetov je dospela brezlična brzojavka, ki napoveduje, da se kongresa nemških delavskih in vojaških svetov, ki bo 16. decembra, udeleži posebno rusko odposlanstvo, da poroča o položaju ruske republike in se pouči o stanju nemške revolucije. Nemški izvrševalni odbor je sklenil, da rusko odposlanstvo pozdravi brezlično.

— **Oddaja nemškega vojnega brodograja dovršena.** Kakor je izvedel Wolffov urad s pristojne strani, je oddaja vojnega brodograja v svrhu interniranja dovršena. Skupno je bilo izročeni 122 podmornikov. Vožnja v Baltičsko morje je prosta in so nato nanašajoči se pogoji premirja izpolnjeni. Pričela so se tudi že prevažanja na Baltičskem morju. Ruske in nemške ladje v sebastopoljski luki so bile izročene zaveznikom.

— **Nemške finance.** Urednik finančnega oddelka lista »Daily Telegraph« piše o nemških financah: Depresija marke in krone vzbuja v nevtralnih deželah mnenje, da so Nemčija, Avstrija in Ogrska popolnoma bankerotne. Vendar se tem nestanovitnostim na borzah ne sme pripisovati prevelikega pomena. Sredstva Nemčije so še vedno zelo velika. Nemčija z lahkoto zmora plačila. Njeno rudninsko bogastvo samo se ceni na 250 tisoč milijonov funtov sterlingov.

— **Ustavitev političnih preganjanj v Nemčiji.** Berlin, 29. oktobra. (Lj. k. u.) Glasom številke 6. državnega zakona z dne 12. novembra 1918 je proglašena amnestija za vse politične zločine. Vsako radi takih zločinov tekoče postopanje se mora takoj ustaviti.

— **Naredba o volitvi ustavotvorne Narodne skupščine v Nemčiji sprejeta.** Iz Berlina (Lj. k. u.) z dne 29. m. m. poročajo, da je svet narodnih pooblaščenecv v svoji današnji seji sprejel naredbo o volitvah ustavotvorne Narodne skupščine. Volilni zakon bo odgovarjal načelom oklica z dne 12. novembra. Država se bo v obsegu od 1. avgusta 1914 delila v 38 razmerne volilne kroge, ne da bi se s tem prejudiciralo odločitev mirovne konference. V teh krogih se bo volilo 6 do 16 poslancev. Volitve se bodo vršile dne 16. februarja 1919 s pridržkom odobrila državne skupščine Delavskih in vojaških svetov, ki se bo sestala 16. decembra t. l. Državni volilni zakon in volilni red se jutri objavita v državnem zakoniku.

— **Ogrska za prehrano Nemške Avstrije.** Z Dunaja nam poročajo: Poslednje dni se v Budimpešti med nemškoavstrijsko vlado in vlado Ogrske ljudske republike vrše pogajanja zaradi izvoza živil iz Ogrske v Nemško Avstrijo. Udeležujejo se jih zastopniki državnih uradov za prehrano ljudstva in za vojno ter prehodno gospodarstvo kakor tudi dr. Kranz. Prvi seji je predsedoval državni tajnik Diner-Denes, ki je delegat nemškoavstrijske vlade presrečno pozdravil in vsem udeležencem posvetovanj naznanil trdno voljo Ogrske ljudske republike, v teh dneh najhujše sile prijateljski sosedni državi pomagati kolikor je le mogoče z ozirom na sedanjí jasni položaj. Govornik upa in želi, da se po upostavitvi rednih razmer omogoči gospodarska vzajemnost vseh na ozemlju nekdanje avstro-ogrške monarhije nastalih ljudskih držav, ter računa pri tem na gotovo sodelovanje z Dunaja in nemškoavstrijske vlade. Na temelju pogajanj se je dosegel sporazum, ki obvelja do 31. decembra 1918. V tem sporazumu se je ogrska zavezala, da bo do tega roka Nemški Avstriji poslala 40.000 ovac, približno 5.000 repov goveje živine, do 1.000 konjev za zakol in 500 železniških voz žita. Nadalje je Ogrska obljubila, da takoj pošlje 300 železniških voz krompirja. Ako Nemška Avstrija pošlje potrebno število delavcev, bo Ogrska Nemški Avstriji dobavila še nadalje krompirja. Od Nemške Avstrije dobi Ogrska v zameno tkanine, usnja, kovin, kemikalij in papirja istotako do 31. decembra 1918. Nemškoavstrijski državni svet je sporazum z Ogrsko z malimi pridržki sprejel. Čeprav pomenja oddaja tolikih in tako dragocennih industrijskih izdelkov občutno žrtev nemškoavstrijskega narodnega gospodarstva.

— **Italijanski kralj obišče Pariz** še decembra meseca.

— **Ali Viljem še vedno nori?** Glasom poročila Reuterjevega urada trdi »Daily Mail«, da je od ugledne nevtralne osebnosti doznala, da se prejšnji cesar bavi z mislijo, vrniti se na Nemško, da zopet uveljavi svoje

pravice do prestola. »Daily Mail« priporoča, naj se prejšnji cesar in bivši prestolonaslednik spravita v območje alirancev, kjer naj počakata odločitve o svoji sodbi.

— **Domisljavi Hindenburg.** Hindenburg je izjavil v pogovoru z nekim državnim poslanecem: Prej sem v svoji domovini nekaj veljal, danes tega ni več. Napravil sem svojo dolžnost. Na vzhodu sem premagal sovražnika, na zapadu sem ga odvrnil od nemškega ozemlja. Več nisem mogel napraviti. Da je prišlo drugače, kdo ve, za kaj bo to dobro.

— **Rumunska socialistična stranka proti vpadu na Sedmokraško.** Po Lj. k. u. poroča »Pesti Hirlep« iz Bukarešte z dne 30. m. m., da je rumunska socialistična stranka izdala proglas, v katerem odločno protestira proti vpadu rumunske vojske v Sedmokraško.

— **Bulgari hočejo republiko.** »Neue Züricher Zeitung« je prejela od predsednika bulgarskega republikanskega odbora iz Ženeve naslednji dopis: V zvezi in sporazumu z republikansko organizacijo v Bulgariji je storil bulgarski republikanski odbor, spoznavši svojo dolžnost, da reši Bulgarijo propasti, v katero jo je privedla carska vlada in osebni režim kralja Ferdinanda, naslednje zaključke: 1. Proglašajo Bulgarijo za republiko. 2. Proglašajo carja in vso dinastijo za odstavljeno, ministristvo Malinova za odpuščeno in komoro za razpuščeno. 3. Novo ministristvo bo sestavljeno iz dobrih domoljubov agrarne stranke, toda v zvezi z republikanskimi strankami. 4. Ministristvo bo imelo naslednje naloge: vpostavitij mora dobre odnose med Bulgarijo in entento, stopiti mora v razgovore glede rešitve balkanskega problema na podlagi balkanske federacije, učvrstiti notranji položaj za mir in kulturni napredek, pozvati krivce, ki so zakrivilij narodno katastrofo, pred narodno sodišče in odgovornost. — Ta dopis je podpisal predsednik republikanskega bulgarskega odbora Anton Davidov.

S seje Narodne vlade SHS.

S 25. seje v Ljubljani z dne 28. novembra 1918.

Državni urad za zunanje zadeve se pritožuje pri Narodni vladi v Ljubljani in pri Narodnem vjeću v Zagrebu, ker so jugoslovanske čete vkorakale v Spielfeld in Radgono. Odgovori se v Zagreb in na Dunaj, da spadata Spielfeld in Radgono v ozemlje SHS in da je bilo torej jugoslovansko vojaštvo upravičeno, imenovana kraja zasesti.

Izredni vseučiliški profesor dr. Leonida Pitamic na Dunaju se za čas, dokler se ne preseli v Zagreb, vpo-kljče k upravni komisiji v Ljubljani.

Državni urad za zunanje zadeve na Dunaju predlaga, da se prično pogajanja z Narodno vlado dne 2. decembra t. l.; Nemško Avstrijo bosta zastopala ministrijalni svetnik Rihard Wenedikter in sekcijski svetnik dr. pl. Horrak, dalje po dva zastopnika štajerske in koroške deželne vlade. Ker začasno več članov Narodne vlade ni v Ljubljani navzočih, prosi Narodna vlada, da se pogajanja za nekaj časa odlože.

Mala loterija se v ozemlju Narodne vlade SHS odpravi.

Glede vseh imenovani v posameznih resortih se sklene v formalnem oziru, da tozadevne predloge dajo poverjeniki razmnožiti in dostaviti vsem tovarišem nekaj časa pred sejo, v kateri se ima sklepati o imenovanju.

Naredba celokupne vlade SHS o izplačilu službenih prejemkov slovenskih in tujerodnih uslužbencev v SHS za mesec december 1918 (Uradni list št. 13 naredba 124) se deloma izpremeni; besedilo nove naredbe prinašamo na drugem mestu.

Mnogi uradniki, ki služijo začasno kot rezervni častniki, se še niso vrnili v svoje civilne službe, dasi bi bili tu nujno potrebni. Proti uradnikom, ki na poziv poverjenikov ne vstopijo dne 1. decembra 1918 v svojo prejšnjo službo, se bo postopalo tako, kot da so se prostovoljno odpovedali civilni državni službi.

Z Nemško Avstrijo se sklene pogodba, da Narodna vlada ne ovira transitnega prevoza blaga, ki je nakupljeno na Ogrskem ali Hrvaškem za Nemško Avstrijo ali ki pride po progi Ljutomer-Spielfeld, proti najstrožji recipročnosti, obstoječi v tem, da Nemška Avstrija ne ovira prevoza blaga, ki prihaja v naše ozemlje iz čehoslovaške, poljske ali ukrajinske države.

V rudnikih primanjkuje jamskega lesa, v papirnicah pa celuloznega, dasi se nahaja v našem ozemlju dovolj takega lesa posekanega. Ta les se, ako potrebno, zaseže.

V vseh vojaških obratih, ki so pod vodstvom prehodnega gospodarskega urada, nastavlja vse uslužbenec poverjeništvu za javna dela dogovorno s poverjeništvom za narodno obrambo.

Začasno vodstvo novoustanovljenega posredovalnega urada za begunce se poveri okrajnemu glavarju dr. Viljemu Baltiču, ki ukrene tudi vse potrebno glede nastanitve beguncev, ki se vračajo v prihodnjih dneh iz Nemške Avstrije.

Razveljavijo se vse omejitve nedeljskega in prazniškega počitka v obrtnem obratovanju, odrejene v teku vojne. Vsi tozadevni zakoni in naredbe iz predvojnne dobe stopijo zopet v veljavo.

O mladoletnih, glede katerih je izrekla sodnja, naj se oddajo v poboljševalnico, je sklepala dosedaj posebna komisija, obstoječa iz deželne predsednika, referenta deželne vlade in referenta deželne odbora. Posle te komisije prevzame poverjeništvu za socialno skrb.

Glede vzdrževalnin, ki so zapadle pred 1. novembrom in se imajo izplačati za nazaj, se sklene, da se izplačajo v istih slučajih kakor druge vzdrževalnine, to se pravi, če potrđita župnik in župan, da obstoja resnična potreba.

Ženskam, ki so bile v vojaški službi, se ima izplačati plača za mesec december, 10. decembra je vsem, ki niso nadalje neobhodno potrebne, odpovedati službo z 31. decembrom 1918.

Dnevne vesti.

— **Invaldne doklade.** Glasom dobljenih informacij se bodo penzije in doklade vojnim invalidom izplačevale kakor doslej, in sicer jih bo nakazovala za celo ozemlje bivše monarhije do nadaljnjega penzijska likvidatura intendantce 2. vojnega zbora (Pensionsliquidatur der Intendantz des 2. Korps, Dunaj, IX, Lakerergasse 3). Ker v tem oziru doslej ni bilo jasnosti in se je to končno določilo šele pred kratkim, se bo izplačilo za mesec december najbrž zakasnilo za kakih 10—12 dni, o čemur se prizadeti tem potom obveščajo. — Narodna vlada.

— **Mornariški invalidi.** Mornariška sekcija bivšega vojnega ministristva je odgovorila, da bo začasno še izplačevala in likvidirala svojim invalidom plače.

— **Ženske v vojaški službi.** Poverjeništvu za Narodno brambo je izdalo sledeči ukaz: »Ženske moči je odpustiti le v toliko, kolikor niso neobhodno potrebne, in sicer jim je odpovedati z 10. decembrom t. l. in jih iz službe odpustiti s koncem decembra t. l.; pristojbine jim je izplačati istotako do konca decembra t. l. Neobhodno potrebne ženske moči se obdrže v službi tudi nadalje, ne da bi seveda iste mogle iz tega izvajati pravice do definitivne službe ali kake poznejše odskrbe. Plače ženskih moči ostanejo iste kot do sedaj, istotako vsa pravila, ki se nanašajo na njih službovanje«. Ta ukaz velja za one ženske moči, ki so zaposlene od 1. novembra dalje pri kakem poveljstvu ali oddelku naše narodne vojske. One ženske moči, ki so ostale vsled razpusta njihovega pristojnega oddelka bivše avstro-ogrške ramade brez službe in imajo domovinko pravico na ozemlju SHS, naj javijo takoj intendantci 2. vojnega okrožja v Ljubljani (deželni dvorec) pismeno sledeče podatke: Ime in priimek, sedanji natančni naslov, dosedanja dodelitev, dosedanja službena stopnja, dosedanja prejemki, katerega dne so bili izplačani zadnji prejemki in za kateri mesec, kdaj je končala zadnja služba. One ženske moči, ki niso dobile v mesecu novembru t. l. nikakih pristojbin (brez razlike, ali so bili izplačani prejemki v naprej ali za pretekli mesec) in so sedaj brez službe, dobe do daljnje naredbe enome- sečne pristojbine v dosedani višini. Od prejšnje vojaške uprave iz kateregakoli vzroka že pred 1. novembrom t. l. odpuščene ženske moči ne pridejo za to izplačilo v poštev.

— **Krajevnim odborom N. S.** Na različna vprašanja odgovarjamo: Z Wilsonovo izjavo, da se z Avstrijo ne bo pogajal o miru, temveč le s posameznimi njenimi narodi, je pravna oseba stare Avstrije in vsa njena oblast nad narodi prenehala. V smislu določil mednarodnega prava nastane nova pravna oseba šele tedaj, kadar nastane v narodu organizacija, ki je sposobna, t. j. ki ima dejansko moč in oblast vzdrževati mir in red ter jamčiti za življenje, telesno varnost in imetje posameznika. Narodni svet v Ljubljani v zvezi s krajevnimi odbori N. S. je imel biti taka oblast za prvo silo, in njemu in krajevnim odborom N. S. je pripadla naloga, izpolniti vrzel, ki je nastala s prenehanjem Avstrije in sicer za toliko časa, da nastane nova oblast, ki je sposobna prevzeti gorenje naloge. Ta trenotek je bil dan »konstituiranjem Narodne vlade. Z ustanovitvijo Narodne vlade je prešla vsa izvrševalna oblast (eksekutiva) od N. S. na Narodno vlado ter je N. S. postal le posvetovalni organ Narodne vlade, ki ima pravico, Narodni vladi staviti predloge in nasvete, kako se naj v naprej izvede organizacija naše nove države Jugoslavije. Razmerje med obema je podobno onemu med parlamentom in ministristvom, parlament izdaja postave ali zakone, ministristvo jih le izvršuje. Iz tega sledi, da tudi krajevni odbori sedaj nimajo nobene izvrševalne oblasti (eksekutive) in da je sedaj njih naloga, biti na epi strani ljudstvu z dobrim svetom v pomoč, na drugi strani pa posredovati želje ljudstva Narodnemu svetu in Narodni vladi v Ljubljani, da tako z združenimi močmi lažje premagamo težave sedanjega časa. Sledi pa tudi, da je v tem delokrogu krajevni odbor Narodnega sveta popolnoma avtonomen in nikakor ni podrejen n. pr. okrajnemu glavarstvu, ali kakšni drugi oblasti, temveč le Narodnemu svetu v Ljubljani. Seveda, v kolikor je krajevni odbor vršil svoj čas tudi eksekutivo, n. pr. kot upravitelj državnega imetja, recimo demobilizacijskih vrednot, je isti vsekakor odgovoren Narodni vladi, ki je naša najvišja upravna oblast. Glede prostovoljnih

prispevkov in iz istih nastalega premoženja pa je avtonomen ter odgovoren za pravilno poslovanje le N. S. v Ljubljani. Krajevni odbor tedaj tudi ne sme odstavljati uradnikov, ker je to stvar Narodne vlade, pač pa je umestno, da krajevni odbori vse slične želje sporoče naravnost Narodni vladi. Isto velja tudi glede napisov itd. — Narodni svet v Ljubljani.

— **Poverjeništvu za promet razglašajo:** Več železniških in poštinskih uradnikov, ki služijo začasno kot rezervni častniki, se še ni zglasilo v službo, dasi bi bilo to nujno potrebno. Proti tistim uradnikom, ki na ta poziv ne vstopijo takoj v železniško ali poštino službo, se bo ravnalo tako, kakor da so se prostovoljno odpovedali svoji službi.

— **Glede na Koroško razglašajo prometni oddelek Narodne vlade:** V bodočih dneh prevzame ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani progo Celje — Spodnji Dravograd, ki jo je upravljalo doslej ravnateljstvo v Beljaku, v svojo upravo. Prometni oddelek Narodne vlade se ravna po načelu, da prevzema v skupno enotno upravo vse proge državnih železnic, ki teko v političnem območju države. Tudi poštni uradi v krajih, ki so jih zasedle naše čete se prevzemajo. Splošno je narodno-politični položaj za nas na Koroškem prav ugoden.

— **Pisarna »Društva zasebnih uradnikov in uradnic na slov. ozemlju«** se nahaja od danes naprej na Poljanski cesti št. 3, pritličje. Uradne ure so od 1. do 3. popoldne, izvzemši nedelje in praznike.

— **Južna železnica.** Ker je južna železnica last privatne družbe, se proge niso mogle prevzeti, ampak se je sklenil poseben dogovor, da vrši generalno ravnateljstvo južne železnice na Dunaju svoje posle naprej. Vsem prošnjam za preemstitve in druge izpremembe torej ni mogoče ustreči, pač pa se v najkrajšem času zasedejo vsa važna mesta na našem ozemlju s slovenskim osebjem.

— **Železniškemu osebju.** Vlada nam sporoča: Od več strani prihajajo z mnogimi podpisi opremljene pritožbe proti posameznim predstojnikom tudi slovenske narodnosti. Prometni oddelek Narodne vlade bo vse te pritožbe natančno preiskal in nedostatke odpravil. Opozarja se pa uslužbenstvo, da točno izvršuje službene predpise, da v službenem pogledu varuje disciplino in izvršuje ukaze svojih predstojnikov. Uslužbenstvo naj vkljub marsikaterim neljubim razmeram, ki še izhajajo iz starega režima, ohrani mirno kri do končne ureditve vseh narodnih in železniških razmer.

— **Mariborska poštna služba v slovenskih rokah.** Nemški železničarji še vedno stavkajo. Na glavnem kolodvoru opravljajo vso železniško službo slovenski železničarji. Nemški železničarji so jim vse posle izročili brez odpora. Tudi poštna služba je vsa v slovenskih rokah. V Maribor je iz Ljubljane dospelo večje število slovenskih poštinskih uradnikov in uradnic pod vodstvom poštneega višjega oficijala Franca Čuša. Slovenski železniški delavci so nehali stavkati in so se vrnili na delo. Nemško železniško delavstvo doslej še ni popustilo stavke, zdi se pa, da namerava pričeti z delom v kratkem. Nemci ne propuste nobenega vlaka. Zato nekaj časa na jug ne bo ne pošte, ne časopisov. Slovencem se je posrečilo, vsaj za en vlak danes izposlovati dovoljenje Nemcev, da sme iz Maribora proti Spielfeldu. — V Mariboru vlada mir.

— **Kdor potuje na Dunaj.** Kakor pripovedujejo semkaj dospeli potniki iz Dunaja, se na južnem kolodvoru preišče vsak v Jugoslavijo potujoči, ter se mu vzame denar, ki ga ima pri sebi, izvzemši toliko, kolikor potrebuje za pot. To v svarilo potnikom na Dunaj.

Shodi.

Izvoljene oziroma imenovane sodruge na zadnji seji »Svobode« za mladinski odsek prosimo, da se udeležijo sestanka, ki se vrši v četrtek, dne 4. t. m. ob 7. uri zvečer v uredništvu »Napreja«, Frančiškanska ulica št. 6. Gre, da se nujno uredi mladinsko vprašanje. Vabi se tudi vse one, ki se zanimajo za to vprašanje. Na programu je v prvi vrsti tudi pevski in tamburaški odsek.

Vodmat-Zelena jama. Sodruge in sodružice v tem okraju vabimo na ustanovni zbor podružnice »Svobode«, ki bo v torek, dne 3. decembra, ob 7. uri zvečer v gostilni »pri Sušniku« v Zeleni jami. Pridite vsi!

Podružnica izobraževalnega društva »Svoboda« za Vič-Glince-Rožno dolino ustanovljena. Predčerašnjim se je po dolgem vojnem presledku zopet oživela stara podružnica. Ustanovnega zbora so se naši ljudje udeležili v lepem številu, zlasti veliko je bilo žena in deklet. Z zanimanjem in odobravanjem so sledile poročilom. Izvoljen je bil naslednji odbor: predsednik Celarec Ivan,

podpredsednica Bizjak Reza, podpredsednik Sluga Ivan, tajnik Bradač Anton, blagajnik Kranjc Matko, odbornik ozir. odbornice: Prevc Ignacij, Makove Marija, Petrovič Marija, Oblak Mici in Rejc Milka, v nadzorništvo pa Magister Franc in Celarc Marija. Podružnica razpolaga z lastno knjižnico, ki je po prizadevanju nekaterih sdrugov ostala skrita avstrijskim policijskim tacam. Nadalje ima več godal iz predvojnega časa, tako da je upati, da se v kratkem ustanovi godbeni odsek. Na zboru se je priglasilo 25 novih članov in članic ter 7 novih naročnikov za naš delavski dnevnik »Naprejš«. Sodrug! Sodružice! Pojdite na delo, da pridobite »Svobodi« čim največ članov in članic! Agitirajte pri vsaki priliki, kajti kadar se izobrazba razširi med najširšimi sloji prebivalstva, bo zavladala sreča vsega ljudstva! Na delo tedaj!

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes ostane gledališče zaprto. — V torek, dne 3. decembra t. l. ob pol 8. zvečer nanovo opremljena in uprizorjena Smetanova komična opera »Prodana nevesta« za abonement »B«. Dirigira operni šef g. Friderik Rukavina, režijo vodi operni šef-režiser g. Vladmir Marek. — V sredo, dne 4. decembra t. l. ob pol 8. zvečer opereta »Michujevi hčerki« za abonement »A«. — V četrtek, dne 5. decembra ob pol 8. zvečer opera »Prodana nevesta« za abonement »C«.

Zadnje vesti.

Čehi zasedli Broumov.

Glatz, 1. decembra. (Lj. k. u.) Na mero-dajno mesto so dospele vesti, ki poročajo, da prodirajo Čehi proti grofiji. Broumov na avstrijski strani je zasedel češki oddelek, močan 1200 mož. V Kudovi pričakujejo vsak čas prihoda Čehov. V noči na nedeljo je šla skozi kraj artiljerija, ki ima namen, ojačiti obmejne straže na ogroženih krajih.

Nemška Avstrija protestira radi zasedbe Mosta.

Dunaj, 1. decembra. (Lj. k. u.) Nemiško-avstrijski državni urad je poslaniku češko-slovaške republike izročil protestno noto zaradi nasilne zasedbe Mosta in aretacije župana dr. Herolda.

Zaupnice berlinskemu svetu ljudskih poverjenikov.

Berlin, 1. decembra. (Lj. k. u.) Od vojaških svetov z bojišč se vračajočih čet je državna vlada v zadnjih dneh prejela stotine brojavov, v katerih izrekajo Svetu ljudskih poverjenikov svoje zaupanje, odobrujejo njegov program in ga zagotavljajo s svoje podpore.

Mackensenova armada.

Berlin, 1. dec. (Lj. k. u.) Komisija za premirje v Spaaju se je v svoji včerajšnji seji pečala z vprašanjem internacije Mackensenove armade. Vršijo se nadaljna pogajanja. Po nemški pogodbi za premirje se Mackensenove armade ne sme internirati, marveč se mora nemudoma umakniti za nemško mejo. V Oderberg so dospeli trije pehotni polki vojne skupine Mackensenove.

Viljema hočejo.

London, 1. decembra. (Lj. k. u.) Dozdeva se, da so vlade zaveznikov načeloma edine v tem, da zahtevajo izročitev prejšnjega nemškega cesarja. Razume se pa samo po sebi, da se bodo pri tej zahtevi ozirale na vse določbe mednarodnega prava.

Nemci izpraznjujejo vzhodno ozemlje.

Berlin, 1. dec. (Lj. k. u.) Izpraznitev gornjega vzhodnega ozemlja se nadaljuje po načrtu. Dagö, Moon, Narwa, Pleskau, Ostrowo in Bobrisk so že izpraznili.

Živila za Nemčijo.

Berlin, 1. dec. (Lj. k. u.) Kakor poročajo »Times« iz Newyorka, je najela ameriška vlada 32 bivših nemških trgovskih parnikov, ki naj bi dovažali Nemčiji živila. Kakor pa je izjavil Lansing v senatu, se prične prevažanje šele po volitvah v narodno skupščino.

Wilson obišče Prago?

Praga, 1. dec. (Lj. k. u.) »Pondeli« doznava, da se bo Wilsonovo bivanje v Evropi podaljšalo za kakih deset dni in da obišče predsednik prejkone tudi Prago.

Ententno vojaško odposlanstvo v Budimpešti.

Budimpešta, 1. decembra. (Lj. k. u.) Sinoči je dospelo senkaj iz Novega Sada ententno vojaško odposlanstvo, ki se bo tukaj etabliralo kot ekspozitura admirala Trowbridga, ki je od zaveznikov določen za poveljnika donavskega plovstva.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo uradovale v torek, dne 3. decembra od 8. do pol ene ure popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za sladkor.

Sladkor. Ker vsled zaprtih mej sladkorna centrala ni pravočasno dobila sladkorja za mesec december, ji je priskočila na pomoč mestna aprovizacija, ter bode iz svoje zaloge razdelila trgovcem sladkor za mesec december, katerega je prihranila mestna aprovizacija tekom vojne. S tem je zaloga sladkorja mestne aprovizacije popolnoma izčrpana. Stranke se opozarjajo, da štedijo s sladkorjem, ker se bo mogel sladkor za januar šele tedaj razdeljevati, ko bodo odprte meje za dovoz sladkorja iz Češkega. Vlada, mestna aprovizacija in sladkorna centrala v Ljubljani so storili vse, da se tej sladkorni stiski čim preje odpomore. Če bi pa za januar ne bilo mogoče preskrbeti pravočasno sladkorja, bodo morale stranke malo potrpeti, kakor morajo trpeti v Gradcu, na Dunaju in v drugih mestih, ki še za oktober niso dobile vsega sladkorja. Treba je računati s tem, da tudi vlada in aprovizacija v teh težkih časih ne morejo delati čudežev.

Premog za zasebno uradništvo se je začel razvažati v III. krušni okraj. Prosimo vse one, ki so od meseca maja svoje stanovanje spremenili, da javijo takoj novi naslov »Društvu zasebnih uradnikov in uradnic«. Kdor je premog prejel do 28. m. m. in ga še ni plačal, naj to stori v društveni pisarni na Poljski cesti št. 3.

Razno.

Tako je bilo lahko vztrajati. Vojna je bila za visoke uniformirane in civilne osebe lepa prilžnost, da so vodili ljudi v klavnico in na najrazličnejši način ropali ljudsko premoženje. Temni arhivi se odpirajo in v njih se odkrivajo neverjetne pustolovščine ter brezvestna neobzirnost teh visokih oseb. Ljudstvo mora zahtevati, da pridejo brezpogojno pred sodišče, ker so mu kradli življenje in ga sleparili na najperfidnejše načine. Za danes odkrijemo javnosti mal arhiv, ki se tiče gospoda feldmaršallajntanta Aloiza pl. Klepsch-Kloth, zastopnika avstro-ogrškega glavnega stana pri najvišjem nemškem vrhovnem poveljstvu. Mesečno je dobival ta general okroglo 15.000 K, razen tega je imel urejeno na državne stroške uprav grofovske gospodinjstvo, razpolagal je z adjutanti in služabniki, avtomobili, vozovi in konji. Tistih 15.000 kron mesečno je dal lahko lepo na stran, kajti država je skrbel na lastne stroške zanj kot »gospod bog za ptice pod nebom«. S tem pa menda gospod general ni bil zadovoljen. Vse to mu je bilo premalo. Poslušajte dalje! Ta general je imel hčer, ki jo je leta 1917. omožil. Ta vesel dogodek je stal državo lepe vsote. Glasom nekoga razglasla bivšega vojnega ministrstva z leta 1917. je morala odkazati vojaška uprava gospodu feldmaršallajntantu nič manj kot dvatisoč metrov perilnega blaga! Popolnoma zadovoljen pa gospod general še ni bil. Kajti že začetkom leta 1918. je izšel drugi razglas vojnega ministrstva, ki je ukazal odkazati generalu ogromno množino izgotovljenega perila, servet, robcev, brisač itd. Vse to je storil gospod general za svojo ljubljeno hčer. Pa njegova ljubeznivost je šla še dalje. Skrbel je kot bodoči ded tudi za družinski prirastek, zato mu je morala odkazati uprava šest tucatov raznega otroškega perila. Kot nameček je zahteval še namizne prte za štiriindvajset oseb. — Tako stoji v vojnem arhivu črno na belem. Še pred kratkim so morali iti vojaki v bojišče takorekoč brez srajc, v zaledju se je v neštetihi slučajih pripetilo, da se je moral vojak zadovoljiti z raztrganim, umazanim perilom, dočim je prejela generalova hči iz vojaških skladišč več tisoč metrov perilnega blaga.

»Adresat — neznan«. Zanimiv kuriozum poročajo iz Berolina: poštna pošiljatev na generala Ludendorffa je prišla nazaj z opombo: se ne more dostaviti, ker je adresat neznan kam odpotoval.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Delavsko izobr. društvo »Svoboda« razpisuje

mesto tajnika.

Govorništva in organizacijskega dela sposobni imajo prednost. — Ponudbe na naslov: **Štefan Dražil**, Konz. društvo za Ljubljano in okolico, Spodnja Šiška pri Ljubljani.

Spretno šivilje sprejme takoj Marija Šega, Ljubljana, Križevniška ulica 2.

Št. 1412/Pr.

Razpis.

Podpisana komisija razpisuje sledeče službe okrožnih zdravnikov na Kranjskem:

1) v **Fari** v Kočevskem okraju s sedežem na **Petrinji** z letno plačo 1600, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 kron. Poleg tega dobiva zdravnik za uradna pota v Osilnico in Banjaloko 3000 K na leto.

2) na **Grosupljem** v Ljubljanskem okraju z letno plačo 1600 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

3) v **Kostanjevici** z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

4) v **Litiji** z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

5) v **Logatcu** s sedežem v **Planini** z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K. Poleg tega dobiva zdravnik od občine Planina še posebno doklado letnih 500 K;

6) v **Ložu** z letno plačo 1600, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

7) v **Novem mestu** z letno plačo 1200 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

8) na **Raki** v Krškem okraju z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K. Poleg tega uživa zdravnik za brezplačno zdravljenje ubožcev v občini Raka prosto stanovanje z vrtom in vinogradom;

9) v **Senožečah** z letno plačo 1600 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K;

10) v **Žužemberku** z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 petletnic po 100 K. Poleg tega dobiva zdravnik za zdravniške uradne ure v Ambrusu, Ajdovcu in na Smuki 800 K letne odškodnine in 400 K stanarine od zdravstveno-okrožnega zastopa.

Prosilci za te službe naj pošljejo svoje prošnje podpisani komisiji

do 31. decembra 1918,

in jim prilože dokazila o starosti, upravičenju do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijskem državljanstvu, fizični sposobnosti, npravnosti, dosedanjem službovanju ter o znanju slovenskega in nemškega jezika.

Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave.

V Ljubljani, dne 30. novembra 1918.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Francišškanska ul. 6,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd. . .

Stereotipija. — Litografija.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA - Stolna ulica 2-4 - Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije. Posebno nizka cena za preprodajalca.